Strikking av «Kronprinsesse-blonde» / blonden fra Kronprinsessens Trondhjemsskjørt

Midtbyen Husflidslag (MHL), Trondheim

01.02.2023

Innhold

1. Fakta om rødlista 3
2. Kronprinsesse-blonde 3
3. Historien 4
4. Museums-gjenstander 4
4.1 Trondheim 5
4.2 Andre museer i Norge 6
5. Lagets arbeid 8
5.1 Bakgrunn og oppstart 8
5.2 Oppskrift fra 1800-tallet 10
5.3 Modernisert oppskrift 12
5.4 Diagram 13
5.5 Opplæring 14
5.6 Utstilling og salg 14
5.7 Oppskrift på løs hals 19
Kilder 22

1. Fakta om rødlista

I 2007 ratifiserte Norge UNESCO-konvensjonen om vern av den immaterielle kulturarven. Konvensjonen vender oppmerksomheten mot den levende kulturarven innenfor fem ulike områder:

- Tradisjonelt håndverk
- Muntlig tradisjoner og uttrykk
- Utøvende kunst
- Sosiale skikker, ritualer og høytidsfester.

Norges husflidslag ble i 2014 akkreditert av UNESCO som en NGO (non-governmental organisation) for å arbeide med konvensjonen. Det er vi stolte av og rødliste-dugnaden er en metode for å gjøre dette. Våre lokale husflidslag bidrar sterkt til å opprettholde tradisjonelle håndverksteknikker og ferdigheter.

2. Kronprinsesse-blonde

Midtbyen Husflidslag (MHL) har valgt å arbeide med rødliste-teknikken «kronprinsesse-blonde» / blonden fra Kronprinsessens Trondhjemsskjørt.

Produktet blir strikket av garn i ull, bomull, lin eller annet materiale ved hjelp av strikkepinner, enten strømpepinner eller rundpinner.

Blonden er et avansert hull-mønster som er rødlistet.

3. Historien

Midtbyen Husflidslag valgte «kronprinsesse-blonde» som sin rødliste-teknikk rundt 2008 fordi den ser ut til å ha en lokal forankring. Blonden er hentet fra Kronprinsessens Trondhjemsskjørt som er et strikket underskjørt. Oppskriften ble utgitt i 1888 i «Husholdningsbog for By og Land» av Marie Blom. Det er ikke kjent hvorfor mønsteret har fått navnet Kronprinsessens Trondhjemsskjørt og vi har dessverre ikke lyktes med å finne skriftlige kilder om det. En teori er at en svensk-norsk kronprinsesse kan ha fått et skjørt med det mønsteret under et besøk i Trondheim (for eksempel Victoria av Baden som var svensk-norsk kronprinsesse fra 1881 til unionsoppløsningen i 1905).

4. Museums-gjenstander

Gamle gjenstander i kronprinsesse-strikk finnes på flere museer i Norge.

4.1 Trondheim

Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum Strikkeskjørt og Sverresborg Trøndelag Folkemuseum Skjørt (hvit):

4.2 Andre museer i Norge

Nordfjord Folkemuseum: Underkjole, Underskjørt og Underskjørt (i rød ull):

Sunnfjord museum: Underskjørt:

5. Lagets arbeid

5.1 Bakgrunn og oppstart

På Sverresborg Trøndelag Folkemuseum i Trondheim er Hans Nissen-gården. Bygningen ble oppført på 1700-tallet av kjøpmann Hans Nissen og stod opprinnelig i Trondheim sentrum.

I forbindelse med at Sverresborg Folkemuseum overtok ansvaret for gården, ble det funnet et par mansjetter / pulsvarmere strikket med et mønster som ligner svært på blonden fra Kronprinsessens Trondhjemsskjørt. Det er ikke kjent når mansjettene ble strikket eller hvem som har strikket dem.

© Sverresborg, Trøndelag folkemuseum.

Mansjettene er strikket i bomullsgarn. Mønsteret er gjentatt 3 ganger i bredden og to ganger i høyden, og er avsluttet med 6 omganger vrangbord-strikk, 2 r – 2 vr.

Anne Grete Sandstad ved Sverresborg Folkemuseum viste frem mansjettene fra Hans Nissen-gården til medlemmer i Midtbyen Husflidslags strikkegruppe. Etterpå startet strikkegruppen med en rekonstruksjon av mønsteret:

- Astrid Sandvik fant frem til oppskriften i *Husholdningsbok for by og land* (1911) av Marie Blom.
- Astrid Sandvik utarbeidet en modernisert versjon av oppskriften med god hjelp av Irene Bakken Leiknes.
- Inger E. Nielsen utarbeidet et diagram med mønsteret.

5.2 Oppskrift fra 1800-tallet

Husholdningsbog for By og Land av Marie Blom ble utgitt i 1888, og de første opplagene var trykket i gotisk skrift (ifølge funn i Nasjonalbiblioteket fra 1890 og 1897). Det var oppskriften på Kronprinsessens Trondhjems-skjørt i utgaven fra 1911 som dannet grunnlaget for strikkegruppens rekonstruksjon.

Kronprinsessens Trondhjems-skjørt.

336 masker lægges op paa 3 eller 4 pinder. Til hver tunge oplægges 21 masker. Til et stort skjørt brukes 16 tunger; til et 6 à 8 aars barn derimot 8 tunger.

1ste omgang: 3 vrange masker, 1 ret vreden maske, 3 vrange masker og 1 vreden maske, dette gjentages til der ialt er 5 saadanne; saa kastes traaden over pinden, og 1 ret vreden maske strikkes; følgelig blir der et hul, med 1 vreden maske paa hver side. 3 vrange masker og saa fremdeles. *2den omgang:* Strikkes som første, men 1 ret maske strikkes over det vordende hul. *3dje omgang:* 1 ret vreden og 3 vrange — 5 ganger — 1 vreden ved hullet, saa gjøres 2 huller like over det ene hul (uten at ta sammen, som man ellers pleier ved huller), 1 ret maske mellem de to huller. *4de omgang:* 1 vreden maske, 3 vrange masker — 5 ganger — og rette masker over hullene. *5te omgang:* 1 vreden maske, derpaa tages de 3 vrange masker sammen til 2 masker, og 3 huller strikkes over de 2 masker; man tar da sammen de 2 mellemste masker for at faa de 3 huller like over de 2. De følgende omganger strikkes paa samme maate, men med 2 vrange istedenfor 3 og med forøkelse av huller, til der blir 6; da tages de 2 vrange masker lil 1 maske. Strikkes derpaa likedan til det 8de hul er færdig, da strikkes de vrange og vredne masker sammen paa løs pinde til 6 masker og snurres 3 ganger omkring med strikkegarnet, forestillende en løkke om de 6 masker. Kan man ikke greie det, kan det undværes og bare strikkes sammen. Nu begyndes forfra igjen; over hullene strikkes da de 3 vrange og den ene vredne maske, saa 1 hul og 1 ret maske paa hver side av hullet eller overkastet. Til et voksent skjørt strikkes gjerne 3 tunger i høiden, til et barn 2 tunger. Skjørtet strikkes enten med 1 ret og 1 vrang maske. eller med 2 rette og 2 vrange, men næste omgang motsat, altsaa 1 ret over 1 vrang, eller 2 omganger over, hvis der strikkes 2 og 2.

Kilde: Husholdningsbok for by og land / Marie Blom
Kristiania : Cappelen, 1911

5.3 Modernisert oppskrift

Astrid Sandvik har med hjelp av Irene Bakken Leiknes utarbeidet en modernisert oppskrift.

Mansjetter / Pulsvarmere:
Du kan strikke mansjetter eller pulsvarmere i mønsteret, lik de som ble funnet i Nissengården.
Bruk et tynt garn og tynne pinner, mønsteret gjør at arbeidet blir elastisk. Velg 3 eller 4 rapporter avhenging av din egen strikkefasthet.

Legg opp 63 m på strømpepinner = 3 rapporter (evt 84 m=4 rapporter), og strikk etter diagrammet.
Strikk minst 32 omg. = 2 rapporter i høyden
Avslutt med vrangbordkant i ønsket lengde. Det er fint om de rette maskene i vrangborden strikkes vridd

© Astrid Sandvik

Kopien på bildet over er strikket i Fiol mercerisert bomullsgarn på p 2,5
4 rapporter, 25 cm vid – strikket av Astrid Sandvik

5.4 Diagram

Inger E. Nielsen har laget et diagram med en rapport i kronprinsesse-blonden. *Legg opp 21 masker pr. rapport.*

□	rett
ß	vridd rett
∞	2 vridd rett sm
x	vrangt
&	2 vrangt sm
O	kast (omslag)

18. - 32. omgang: gjenta mønsteret fra 2. til 16. omgang.

Omg 17 Sett de 6 vridde rettmasken på en hjelpepinne og snurr garnet 3 ganger rundt maskene - mot klokka.
Sett deretter de 3 første maskene over på høyre pinne.
Strikk videre slik det står i 1. omg. For hver gang du kommer til feltet med de 6 vridde maskene, snurres garnet 3 ganger rundt før du strikker de 6 maskene videre etter mønsteret.

1 mønster-rapport for rundstrikking. **Tomme ruter strikkes ikke (= ingen maske).**

Hullfelt | Stripefelt

Nå har du **6** vridde rettmasker igjen i stripefeltet og et felt med **8** hull.

* ß på omg 16= strikk 1 vridd r + 1 vrang sm, vridd rett

Omg.																																						*omg.*
16	*8 hull*	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß			*	ß			*	ß			*	ß			*	ß			*	ß	*16*
15		O	∞	O	∞	O	∞	O	∞	O	∞	O	∞	O	ß	O	ß			x	ß			x	ß			x	ß			x	ß			x	ß	*15*
14	*7 hull*			□	ß	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß			x	ß			x	ß			x	ß			x	ß			x	ß	*14*
13				O	∞	O	∞	O	∞	O	∞	O	∞	O	ß	O	ß			x	ß			x	ß			x	ß			x	ß			x	ß	*13*
12	*6 hull*					□	ß	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß			&	ß			&	ß			&	ß			&	ß			&	ß	*12*
11						O	∞	O	∞	O	∞	O	∞	O	ß	O	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß	*11*
10	*5 hull*							□	ß	□	ß	□	ß	□	ß	□	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß	*10*
9								O	∞	O	∞	O	∞	O	ß	O	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß	*9*
8	*4 hull*									□	ß	□	ß	□	ß	□	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß	*8*
7										O	∞	O	∞	O	ß	O	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß	*7*
6	*3 hull*											□	ß	□	ß	□	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß		x	x	ß	*6*
5												O	∞	O	ß	O	ß		x	&	ß		x	&	ß		x	&	ß		x	&	ß		x	&	ß	*5*
4	*2 hull*													□	ß	□	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	*4*
3														O	ß	O	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	*3*
2	*1 hull*															□	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	*2*
1																O	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	x	x	x	ß	*1*

5.5 Opplæring

Kronprinsesse-blonden har blitt undervist ved flere anledninger i Midtbyen Husflidslags strikkegruppe av blant andre Astrid Sandvik, Siv Ellingsen og Inger E. Nielsen.

Oppgaven i dag er å gi kronprinsesse-blonden et moderne uttrykk. Blonden brukes nå i mange forskjellige produkter, blant annet mansjetter, votter, luer, halser, gensere og pannebånd.

5.6 Utstilling og salg

Medlemmer i Midtbyen Husflidslag strikker produkter i kronprinsesse-blonde som selges i butikken på Sverresborg Trøndelag Folkemuseum.

I perioden juni-desember 2022 arrangerte Sverresborg Trøndelag Folkemuseum utstillingen *Tid og Flid Rødlista*. Husflidslagene i Trondheim og Malvik leverte utstillingsgjenstander i sine respektive rødlisteteknikker til museet. Medlemmer i Midtbyen Husflidslag strikket gjenstander med kronprinsesse-blonde til utstillingen.

Nedenfor er en oversikt over de utstillings-gjenstandene som MHL leverte og hvem som har strikket dem (foto: Siv Ellingsen).

Siv Ellingsen:

- 1 hvit genser med 1 rad blonde på ermer og nede på bolen.
- 1 hvit løs hals med 1 blonderad, begge strikket i merinoull og silke og mohair.
- 1 hvit lue med 2 blonderader. Strikket i ull og silkegarn.

Berit Kristine Mack:

2 par votter med mansjett/vrangbord i Kronprinsessens blondestrikk:

- «De rosa vottene er strikket etter mønsteret Trondheimsrosa av Ragnhild Dahl, bortsett fra at jeg har strikket ei latvisk flette der det etter mønsteret skulle være en vrangbord. Her har jeg brukt vevgarn (rosa) og Rauma gammelserie.
- På de gule vottene har jeg brukt samme vrangbord som de rosa, mens mønsteret på selve votten er tatt fra Annemor Sundbøs bok "Norske vottar og vantar" (med noen små endringer). Disse er strikket i Rauma gammelserie.»

Brit Leangen:

- «1 turkis mansjett med 3 blonderader + 1 mansjett under arbeid. Strikket på p. nr. 2 (ligger ved) i silke-ullgarn fra *Nøstebarn*.
- Jeg ønsker å vise ett ferdig produkt og ett under arbeid.»

Anna Beth Sandvik:

- 2 par mansjetter med 5 blonderader, 1 par lys beige og 1 par sorte. Strikket i tynt bomullsgarn.

5.7 Oppskrift på løs hals

Siv Ellingsen har utarbeidet en oppskrift på løs hals med kronprinsesse-blonde, og nedenfor er oppskriften (foto: Siv Ellingsen).

Legg opp 168 m. (Det vil gi deg 8 blondebuer / rapporter.)

Strikk blondekanten etter diagrammet for blonden.

Strikk 1.–16. omgang etter diagrammet = 8 hull på øverste linje.

(Bruk gjerne en klebelapp til å holde fokus på én omgang av gangen.)

Du vil nå ha 8 stripefelt som består av 6 m vridd rett, og 8 hullfelt som danner blondebuen.

Omgang 17:

Avslutt blondefeltet med rette masker:

De 6 maskene i stripefeltet settes på en liten ekstrapinne og garnet snurres 3 ganger rundt maskene, mot klokka.

Strikk så de 6 m inn på rundpinnen igjen, og strikk videre 15 m glattstrikk til neste stripe / snurrefelt. Fortsett ut omgangen.

Du vil nå ha 8 snurringer som danner feltene for felling.

Omgang 18:

Fell de 6 m i snurringene til 3:

2 r sammen, 2 r sammen, 2 vridd rett sammen, som vil danne en god linje med felling.

Halsen blir nå formet av 8 linjer med felling slik: 2 r sammen, 1 r, 2 vridd r sm hver 3. omg.

Det vil si at 16 m felles hver 3. omgang til det gjenstår 7 m glattstrikking mellom hvert felt.

(Hvis halsen blir for trang når det gjenstår 7 m glattstrikk mellom hvert felt, kan du stoppe når det er

8 eller 9 m glattstrikk mellom hvert felt.)

Du har nå 96 masker på rundpinnen.

OBS: det må være vidt nok til at det kan trekkes over hodet.

Strikk så ca. 10 cm, eller så langt som du ønsker at halsen skal være.

Fell løst av og la avslutningen rulle.

Etterbehandling:

Fest trådene og skyll halsen lett opp i håndvarmt vann med litt ullvaskemiddel. Det vil jevne ut små ujevnheter i produktet.

Form halsen og rull godt inn i et håndkle.

La halsen tørke flatt, eller på en kleshenger slik at formen blir god.

Damp lett fra vrangen, slik at blonden faller lett rundt skulder.

Kilder

Blom, Marie (1888). *Husholdningsbog for By og Land*. P.T. Mallings Boghandels forlag.

Blom, Marie (1911). *Husholdningsbok for by og land.* Cappelen.

Husholdningsbog for By og Land fra 1890 og 1897. Hentet fra Nasjonalbiblioteket
https://www.nb.no/search?q=husholdningsbog%20for%20by%20og%20land
(Lest 20.01.2023.)

Hans Nissen-gården. Hentet fra https://sverresborg.no/hans-nissengarden (Lest 23.01.2023.)

«Kronprinsesseblonde». Hentet fra https://no.wikipedia.org/wiki/R%C3%B8dliste_for_husflidsteknikker (Lest 23.01.2023.)

Kronprinsessens Trondhjemsskjørt. Hentet fra https://no.wikipedia.org/wiki/Fil:Kronprinsessens_Trondhjemsskj%C3%B8rt.jpg
(Lest 23.01.2023.)

Marie Blom. Hentet fra https://no.wikipedia.org/wiki/Marie_Blom (Lest 17.01.2023.)

Midtbyen Husflidslag. Hentet fra https://husflid.no/lag/sor-trondelag-husflidslag/midtbyen-husflidslag/ (Lest 23.01.2023)

Nordenfjeldske Kunstindustrimuseum, *Strikkeskjørt*. Hentet fra https://digitaltmuseum.no/021068502074/strikkeskjort (Lest 23.01.2023.)

Nordfjord Folkemuseum, *Underkjole*. Hentet fra https://digitaltmuseum.no/011025124836/underkjole (Lest 23.01.2023.)

Nordfjord Folkemuseum, *Underskjørt*. Hentet fra https://digitaltmuseum.no/011025124839/underskjort (Lest 23.01.2023.)

Nordfjord Folkemuseum, *Underskjørt (i rød ull)*. Hentet fra https://digitaltmuseum.no/021026894267/underskjort (Lest 23.01.2023.)

Om Rødlista. Hentet fra https://husflid.no/fagsider-/rodlista/om-rodlista/ (Lest 23.01.2023.)

Sunnfjord Museum, *Underskjørt*. Hentet fra https://digitaltmuseum.no/011025150495/underskjort (Lest 23.01.2023.)

Sverresborg Trøndelag Folkemuseum, *Skjørt*. Hentet fra https://digitaltmuseum.no/0210211371823/skjort (Lest 23.01.2023.)

Tid og flid Rødlista. Hentet fra https://sverresborg.no/tid-og-flid (Lest 06.11.2022.)